

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาชนบท จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบท จังหวัดลำปาง เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบท จังหวัดลำปาง

สมมติฐานของการวิจัย

การรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชนบท ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง จำนวน 30 คน ครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง จำนวน 142 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และข้าราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 60 คน รวมทั้งหมด 232 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตลอดจนปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการตรวจแก้ไขจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ลักษณะแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนา ชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Opened end)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดลำปาง จำนวน 15 โรงเรียน และขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ในอำเภอ

ต่าง ๆ ที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่จำนวน 11 อำเภอ ในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยไปแจกด้วยตนเอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยรับคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชนบท ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง โดยใช้ค่ามีชดิมเลขคณิตและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรหลายตัว ด้วยวิธีการทดสอบแบบเชฟเฟ (Scheffe' - Test)
3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง โดยใช้ค่ามีชดิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนที่เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า และโดยการแจกแจงความถี่ ในส่วนที่เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.1 สภาพภาพทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด 30 คน เป็นชาย 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 เป็นหญิง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 อายุของผู้บริหารโรงเรียนส่วน

ใหญ่ร้อยละ 63.33 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี รองลงมาร้อยละ 30.00 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี วุฒิกการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 มีวุฒิปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 10.00 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.33 มีประสบการณ์ระหว่าง 5 - 8 ปี รองลงมาร้อยละ 10.00 มีประสบการณ์ระหว่าง 1-4 ปี ภูมิลำเนาเดิมของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 63.33 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเดียวกับที่ทำงานปัจจุบัน (แต่ต่างอำเภอกัน) รองลงมาร้อยละ 20.00 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ

1.2 สถานภาพทั่วไปของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง สรุปได้ว่า ครูอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 142 คน เป็นชาย 63 คน คิดเป็นร้อยละ 44.37 เป็นหญิง 79 คน คิดเป็นร้อยละ 55.63 อายุของครูอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.97 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี รองลงมาร้อยละ 37.32 มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี วุฒิกทางการศึกษาสูงสุดของครูอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.75 มีวุฒิปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 22.54 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ร้อยละ 34.51 มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-4 ปี รองลงมาร้อยละ 31.69 มีประสบการณ์ระหว่าง 9-12 ปี ภูมิลำเนาเดิมของครูอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.73 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเดียวกับที่ทำงานปัจจุบัน (แต่ต่างอำเภอกัน) รองลงมาร้อยละ 35.21 มีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัดอื่น ๆ งานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนของครูอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 27.64 ทำงานธุรการ รองลงมาร้อยละ 18.31 ทำงานวิชาการ-วัดผล

1.3 สถานภาพทั่วไปของข้าราชการที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าข้าราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 60 คน เป็นชาย 58 คน คิดเป็นร้อยละ 96.67 เป็นหญิง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 อายุของข้าราชการที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ร้อยละ 46.67 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมาร้อยละ 40.00 ปี อายุระหว่าง 41.50 ปี วุฒิกทางการศึกษาสูงสุดของข้าราชการที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 มีวุฒิปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 38.33 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานของข้าราชการที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ร้อยละ 61.67 มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 1-4 ปี รองลงมาร้อยละ 16.67 มีประสบการณ์ระหว่าง

5-8 ปี และ 12 ปีขึ้นไป ตำแหน่งที่รับผิดชอบในปัจจุบันของข้าราชการที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ร้อยละ 18.33 ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอและเกษตรอำเภอ รองลงมาร้อยละ 16.67 ได้แก่ ปลัดอำเภอและพัฒนาการอำเภอ

2. การปฏิบัติในบทบาทการพัฒนาชนบท ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ปรากฏผลดังนี้

2.1 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยรวมของผู้บริหารโรงเรียน, ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน, ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 2.37$, 2.28 และ 2.23 ตามลำดับ)

2.2 การพัฒนาด้านสังคมและชนบท ค่าเฉลี่ยรวมของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการที่เกี่ยวข้องรับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50$ และ 2.43 ตามลำดับ) ส่วนครูอาจารย์ รับรู้ว่ามีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 2.51$)

2.3 การพัฒนาด้านการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติ ค่าเฉลี่ยรวมของผู้บริหารโรงเรียน, ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้องรับรู้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.68$ และ 2.56 ตามลำดับ) ส่วนข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50$)

2.4 การพัฒนาด้านการกีฬานันทนาการและพลานามัย ค่าเฉลี่ยรวมของผู้บริหารโรงเรียน, ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาด

เล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 2.72$, 2.65 และ 2.61 ตามลำดับ)

2.5 การพัฒนาด้านศาสนาและศีลธรรม ค่าเฉลี่ยรวมของ ผู้บริหาร โรงเรียน , ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องรับรู้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ทั้งผู้บริหาร โรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 2.75$, 2.69 และ 2.68 ตามลำดับ)

2.6 การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยรวมของผู้บริหารโรงเรียน , ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้องรับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X} = 2.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ทั้งผู้บริหาร , ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 2.47$, 2.49 และ 2.44 ตามลำดับ)

2.7 การพัฒนาด้านการศึกษาตลอดชีวิต ค่าเฉลี่ยรวมของ ผู้บริหาร โรงเรียน , ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ทั้งผู้บริหาร , ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 2.78$, 2.62 และ 2.61 ตามลำดับ)

เมื่อสรุปการปฏิบัติในบทบาทการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กแล้ว ค่าเฉลี่ยรวมของผู้บริหารโรงเรียนครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มแล้ว พบว่า ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รับรู้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$ และ 2.44 ตามลำดับ) ส่วนผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ว่ามีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 2.60$)

3. เปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียน , ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้องให้คะแนนในการรับรู้ว่าจะ
โรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ได้มีการปฏิบัติต่อบทบาทในการพัฒนาชนบท ที่แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้ง 3 กลุ่มและเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้าน การพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ , การพัฒนาด้านสังคม
และชนบท การพัฒนาด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
และความมั่นคงของชาติ การพัฒนาด้านกีฬา นันทนาการ และพลานามัย และการพัฒนาด้านการ
ศึกษาตลอดชีวิต และ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการ
พัฒนาด้านศาสนาและศีลธรรม และการพัฒนาด้านการอนุรักษ์ส่งเสริมประวัติศาสตร์ และศิลป
วัฒนธรรม

4. ปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติงานการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมมี
ขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง

4.1 ปัญหาและอุปสรรค ที่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่
การขาดงบประมาณที่จะใช้สนับสนุน ($\bar{X} = 3.30$) , บุคลากรของโรงเรียนขาด ประสบการณ์
และความรู้ในด้านการพัฒนาชนบท ($\bar{X} = 2.94$) การขาดแคลนอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือ ($\bar{X} =$
2.86) บุคลากรของโรงเรียนมีงานประจำด้านอื่นมาก ไม่สามารถปฏิบัติงานการพัฒนาชนบทได้
อย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 2.75$) และปัญหาความแตกต่างในความสามารถในการอ่านการเขียนของ
ชาวชนบท ($\bar{X} = 2.60$)

4.2 ปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ โรงเรียนไม่ได้กำหนด
นโยบาย ในด้านการพัฒนาชนบทไว้โดยเฉพาะ ($\bar{X} = 2.46$) ระเบียบปฏิบัติทางราชการทำให้
ไม่เกิดความคล่องตัวในการทำงาน ($\bar{X} = 2.42$) ท้องถิ่นขาดผู้นำหรือตัวแทนของประชาชนที่
จะช่วยด้านพัฒนาชนบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 2.39$) ประชาชนและหน่วยงานอื่น ไม่เข้าใจใน
บทบาทของโรงเรียนในด้านการพัฒนาชนบท ($\bar{X} = 2.38$) โรงเรียนไม่มีแผนปฏิบัติการเกี่ยว
กับการพัฒนาชนบท ($\bar{X} = 2.29$) บุคลากรของโรงเรียน มีความเห็นว่า งานพัฒนาชนบทเป็น
งานที่นอกเหนือจากงานในหน้าที่ ($\bar{X} = 2.17$) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องยังไม่
เข้าใจหน้าที่และนโยบายร่วมในการพัฒนาชนบท ($\bar{X} = 2.21$) ขาดความร่วมมือและประสาน

งานระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท ($\bar{X} = 2.13$) ผู้บริหารและครูยังไม่เข้าใจหลักการวัตถุประสงค์ในบทบาทของโรงเรียน ว่าจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาชนบทอย่างไร ($\bar{X} = 2.03$) การขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{X} = 1.88$) ขาดความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.85$) อาคารสถานที่และที่ตั้งของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.81$) การคมนาคมไม่สะดวกขาดพาหนะในการเดินทาง ($\bar{X} = 1.81$) และการปฏิบัติ การปฏิบัติการพัฒนาชนบทบางอย่างขัดผลประโยชน์ของผู้ที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว เช่น การจัดกิจกรรมร้านค้าสหกรณ์ การจัดตลาดนัด ($\bar{X} = 1.55$)

4.3 ปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดได้แก่ ปัญหาเรื่องภาษา ที่ใช้เพราะบุคลากรของโรงเรียนไม่ใช่คนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์และข้าราชการที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทได้แก่ ความสะดวกเจริญทางด้านวัตถุและข่าวสารต่าง ๆ จากสังคมเมือง ทำให้เกิดค่านิยมแก่ประชาชนที่เป็นปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาชนบทด้านศาสนาและกิจกรรม ประชาชนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพจึงทำให้มองข้ามความสำคัญในการพัฒนาด้านการศึกษา นันทนาการ และพลานามัย ประชาชนมีความเชื่อในธรรมเนียมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในด้านศาสนาและศีลธรรม เช่น ธรรมเนียมการดื่มสุรา การเล่นการพนัน และประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า มีสิ่งที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายดังนี้

ตอนที่ 1

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนมากเป็นชาย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ส่วนในกลุ่มครูอาจารย์ ส่วนมากจะเป็นเพศหญิง ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในชนบท และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้มาดำรงตำแหน่งดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเป็นเฉพาะเพศชาย ยกเว้นในตำแหน่งของศึกษาธิการอำเภอ ที่อาจจะเป็นเพศหญิงบ้าง เมื่อพิจารณาในเรื่องอายุระหว่าง 31-40 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อย มีความสุขุมรอบคอบ ส่วนครูอาจารย์ ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 21-30 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน และเป็นกำลังสำคัญของโรงเรียน ถ้าบุคลากรทั้ง 3 กลุ่ม ได้ประสานความคิดและร่วมมือกันทำงานด้วยดีแล้ว น่าจะทำให้การทำงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่ม ครูอาจารย์ ซึ่งเป็นกำลังหลักของโรงเรียน มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นจำนวนมาก ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างดี

ภูมิฐานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จะมีภูมิฐานะในจังหวัดเดียวกับที่ทำงาน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการทำงานในส่วนที่ต้องติดต่อ สัมพันธ์กับประชาชน โดยเฉพาะงานพัฒนาชนบท

สำหรับระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง อยู่ในช่วง 5-8 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เอื้ออำนวยในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะเป็นเวลาที่สามารถศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชนได้ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องมีระยะเวลาทำงานในช่วง 1-4 ปี มากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะข้าราชการที่เกี่ยวข้องส่วนมาก เป็นตำแหน่งบริหารของข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีนโยบายให้ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 4 ปี ส่วนครูอาจารย์ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาทำงานในช่วง 1-4 ปี ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่ทำการวิจัยจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และตั้งอยู่ในชนบท ครูอาจารย์ส่วนมากเป็นครูบรรจุใหม่ และถ้าผู้ใดอยู่รับราชการนาน ๆ ก็จะขอย้ายเข้าจังหวัด หรือไปอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่อื่น ๆ

งานพิเศษนอกจากงานสอน จากผลการวิจัยพบว่า นอกจากครู อาจารย์จะต้องทำหน้าที่สอนตามปกติแล้ว ส่วนมากยังต้องทำงานในหน้าที่พิเศษต่าง ๆ อีกมาก เช่น งานธุรการ งานวิชาการ-วัดผล งานปกครอง งานห้องสมุด เป็นต้น ทั้งนี้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนจำนวนน้อย ทางโรงเรียนจะไม่สามารถกำหนดตำแหน่งงานในหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นงานพิเศษได้ จึงต้องใช้ครูปฏิบัติการสอนช่วยงานดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบงานต่าง ๆ เพิ่มจากงานสอนปกติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2

เมื่อได้พิจารณาบทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลทางสภาพภาพของผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ อยู่ในวัยกำลังทำงาน ซึ่งน่าจะมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า งานด้านพัฒนาชนบทนับว่าเป็นงานค่อนข้างใหม่สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกรมสามัญศึกษา ได้วางนโยบายที่จะให้โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นศูนย์กลางของชุมชนในแผนการศึกษาระยะที่ 4 และที่ 5 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และให้โรงเรียนมัศึกษามีบทบาทช่วยพัฒนาชุมชน (กรมสามัญศึกษา 2523 : 1-5) จากนโยบายนี้ โรงเรียนจึงต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งการที่โรงเรียนจะทำการพัฒนาชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนต้องมีความพร้อมในการดำเนินการอย่างเพียงพอ แต่สภาพปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านทรัพยากรไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ เมื่อโรงเรียนมีปัญหา และอุปสรรคในเรื่องดังกล่าว การปฏิบัติในบทบาทการพัฒนาชนบทของโรงเรียน จึงอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล ที่พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีการปฏิบัติในด้านการพัฒนาชุมชนในระดับน้อย (จารุวรรณ วัฒนกุล 2526 : 97) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า

1. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพื้นที่ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ยากจน ดังนั้นประชาชนจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาด้านเศรษฐกิจในระดับสูง จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องมีความคาดหวังต่อโรงเรียนในด้านนี้สูง ซึ่งจารุวรรณ วัฒนกุล ได้วิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน ด้านเศรษฐกิจและอาชีพในระดับมาก (จารุวรรณ วัฒนกุล 2526 : 98) และสงัด มิตกิตติ ได้ทำการวิจัยพบว่า

ผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชน ทั้งที่เป็นเกษตรกรและไม่เป็นเกษตรกร มีความต้องการให้โรงเรียนมัธยมศึกษาทำการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ในระดับมาก และมากที่สุด (สังต์ มิตกิตติ 2525 : 62) หรืออาจเป็นปัญหาด้านบุคลากรเนื่องจากบุคลากรของโรงเรียนมีงานประจำ ได้แก่ งานการสอนมาก หรือบุคลากรของโรงเรียนขาดประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชนด้านนี้ ซึ่ง สอาด ฟองอินทร์ ได้วิจัยพบว่า การที่โรงเรียนปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและอาชีพน้อย เนื่องจากโรงเรียนยังขาดครูที่มีความรู้ ความสามารถในการสอนวิชาชีพระยะสั้น ๆ , ขาดอุปกรณ์ และขาดวิทยากรที่จะมาให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการ (อาด ฟองอินทร์ 2527 : 157)

2. การพัฒนาด้านสังคมและชนบท จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า การจัดกิจกรรมร่วมพัฒนาท้องถิ่น เช่น การพัฒนาวัด หรือสถานที่สาธารณะอื่น ๆ การมีส่วนร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการวางแผน พัฒนาและปรับปรุงท้องถิ่น , การมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์และการส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันในการพัฒนาตนเอง , การให้ใช้สถานที่หรือเป็นวิทยากรในการให้การอบรมกลุ่มพ่อบ้าน , แม่บ้าน กลุ่มหนุ่มสาว หรือผู้นำหมู่บ้าน และการให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นโดยการให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ โรงเรียนได้มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเครื่องมือและอุปกรณ์สนับสนุนในด้านนี้เช่น เครื่องขยายเสียง อุปกรณ์ไฟฟ้า โสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์เกี่ยวกับน้ำดื่ม โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากจะมีเพียงพอ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นสำหรับโรงเรียนและอีกประการหนึ่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จะมีกิจกรรมร่วมพัฒนา ท้องถิ่นในโอกาสต่าง ๆ เป็นประจำอยู่แล้ว โดยเฉพาะกิจกรรมของลูกเสือ และเนตรนารี เช่นในโอกาสวันเสด็จลูกเสือวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในโอกาสเดินทางไกลและเข้าค่ายพักแรม และโอกาสอื่น ๆ และทางโรงเรียนความพร้อมสูง เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนมัศึกษามีสภาพร่างกาย ที่ย่างเข้าวัยหนุ่มสาว ส่วนกิจกรรมด้านอื่น ๆ ล้วนจะอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนาด้านสังคมและชนบทนั้น จะต้องอาศัยความเชื่อถือหรือศรัทธาจากประชาชนในท้องถิ่นในระดับสูง จากผลการวิจัยของ สนั่น คุณมาศ พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในค่านิยมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตอยู่

(สนอง คุณมาศ 2528 : 101) จากผลการวิจัยในด้านสภาพของบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่ จะมีอายุระหว่าง 21-30 ปี ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคในการสร้างศรัทธาจากประชาชนอยู่มาก การพัฒนาในด้านนี้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จึงอยู่ในระดับต่ำ

3. การพัฒนาด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดลำปาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของจารุวรรณ วัฒนกุล ที่วิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ได้มีการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาชุมชน ด้านการเมืองการปกครองในระดับปานกลาง (จารุวรรณ วัฒนกุล 2526 : 104) เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากในระยะที่ จารุวรรณ วัฒนกุล ทำการศึกษา นั้น เป็นระยะเริ่มแรก ความพร้อมในการดำเนินการด้านนี้ของโรงเรียน มัธยมศึกษา ยังมีน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าในบางบทบาทเช่น การจัดและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การจัดตั้งสภาพักเรียน , การแข่งกลุ่มนักเรียนรับผิดชอบงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน จะมีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างสูง ที่เป็นเช่นนี้ เพราะโรงเรียนเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง ส่วนในบทบาทอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เช่น บทบาทที่เป็นไปในลักษณะการให้ความรู้ ซึ่ง เป็นบทบาทที่ครูอาจารย์มีความถนัดสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณแต่อย่างใด และในการจัดให้มีชมรมศิษย์เก่า หรือกรรมการการศึกษา ก็จะเกิดประโยชน์แก่โรงเรียนโดยตรงในด้านการขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือต่าง ๆ

4. การพัฒนาด้านการกีฬา นันทนาการ และพลานามัย จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสะอาด ฟองอินทร์ , ก็ได้วิจัยพบว่า ครู โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตยากจน ได้มีความคาดหวังในบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านพลานามัย และนันทนาการในระดับมาก (สะอาด ฟองอินทร์ 2527 : 145) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า เกือบทุกบทบาทได้มีการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งเป็นบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรม กีฬา , การดนตรี การใช้อาคารสถานที่เพื่อการกีฬา หรือนันทนาการ และการให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ และอนามัยส่วนบุคคลทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีความพร้อมในด้านนี้สูง ซึ่งได้แก่

ความพร้อมต้นอุปกรณ์การกีฬา สนามกีฬา , อาคารสถานที่ รวมทั้งตัวครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะวิชาพลานามัยจัดเป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งที่ต้องมีการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 3 คาบ (กรมวิชาการ 2520 : 28) อุปกรณ์กีฬา ส่วนใหญ่จะไม่ใช่วัสดุสิ้นเปลือง การโรงเรียนจึงสามารถให้ประชาชนร่วมใช้หรือร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ส่วนบทบาทการเผยแพร่ความรู้ด้านโภชนาการแก่นักเรียน และประชาชน โรงเรียนถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำประจำอยู่แล้ว เพราะเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตร บทบาทที่โรงเรียน ได้ปฏิบัติในระดับน้อยคือ การจัดอบรมและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล การให้ความรู้ด้านใช้ยาแก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล ที่วิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ได้ปฏิบัติในการพัฒนาชนบทในด้านนี้ในระดับน้อยและได้สรุปว่าเป็นเพราะครูอาจารย์ส่วนมากยังลังเลใจ และมีความคิดว่าบทบาทด้านนี้ไม่ควรเป็นบทบาทของโรงเรียน ควรเป็นบทบาทของนายแพทย์หรือพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้น (จารุวรรณ วัฒนกุล 2528 : 103)

5. การพัฒนาด้านศาสนา และศีลธรรม จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมนาค แสนมุงค์ คือ ที่วิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท จังหวัดเลย มีบทบาทในการพัฒนาชนบท ด้านศาสนาและศีลธรรม ในระดับมาก (ชมนาค แสนมุงค์ 2527 : 85) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก ความเจริญด้านวัตถุและอบายมุขต่าง ๆ มีมากขึ้น ทำให้ศีลธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนและประชาชนถดถอยลง โรงเรียนจึงเห็นว่าโรงเรียนจึงควรมีบทบาทที่จะดำรงไว้ซึ่งศาสนาและศีลธรรมอันดีงามไว้ โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าสถาบันการศึกษาระบบโรงเรียน และสถาบันทางศาสนาในชนบทจะมีความสัมพันธ์ ในลักษณะที่เกื้อกูลกันโดยตลอดมา

6. การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และวัฒนธรรม จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บทบาทในด้านการทำประเพณีท้องถิ่น บุคคลสำคัญชุมชนีสถาน ประเพณี นิทาน

หรือเพลงพื้นบ้าน การดำเนินการเพื่อเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อความสะดวกในการศึกษาแก่ผู้สนใจ และการจัดนิทรรศการอันเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น จะมีการปฏิบัติในระดับน้อย ซึ่งบทบาททั้ง 3 บทบาทนี้ เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ได้เปิดทำการเรียนการสอนในระยะเวลาอันสั้น และอีกประการหนึ่ง ครูอาจารย์ และบุคลากรที่สังกัดของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีอายุน้อย และเพิ่งมาทำการสอนที่นี่ในระยะเวลาอันสั้น จึงได้ดำเนินการด้านนี้ได้ไม่มากนัก ส่วนบทบาทเกี่ยวกับการร่วมมือกับชุมชน ประกอบกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน เช่น วันเข้าพรรษา วันลอยกระทง วันสงกรานต์ การเป็นผู้นำในด้านค่านิยมที่ถูกต้องแก่ชุมชน และการจัดบริการอุปกรณ์เพื่อใช้ในการงานพิธีต่าง ๆ ของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นบทบาทที่ก่อให้เกิดผลอย่างเด่นชัดในสายตาของประชาชนทั่วไป รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

7. การพัฒนาทางการศึกษาตลอดชีวิต จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดลำปาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉราพรหม อองกุลนะ ที่ได้วิจัยพบว่า ผู้บริหาร, ครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทในเขตการศึกษา 7 ได้มีบทบาทด้านการให้การศึกษแก่ประชาชนในระดับมาก (อัจฉราพรหม อองกุลนะ 2527 : 96) ทั้งนี้บทบาทการให้การศึกษเป็นบทบาทเฉพาะของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่แล้ว ดังนั้นบทบาทในด้านนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจึงควรที่จะมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด แต่เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาทางการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีเป้าหมายที่ผู้ซึ่งอยู่นอกโรงเรียน ได้มีหน่วยราชการที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเกิดความลังเลและคิดว่าบทบาทนี้น่าจะเป็นบทบาทของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดมีบางบทบาทที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย คือ การส่งเสริมหรือจัดให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์สำหรับประชาชนในหมู่บ้าน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษแก่ประชาชนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสอนหนังสือแก่ผู้ไม่รู้หนังสือ ก็เป็นบทบาทที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน ร่วมมือกับ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปฏิบัติอยู่แล้วในทุกหมู่บ้าน สำหรับบทบาทการร่วมมือให้ใช้สถานที่ของ

โรงเรียนในการจัดประชุมหรืออบรมต่าง ๆ ของชุมชน การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ห้องสมุดของโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ได้มีการปฏิบัติในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีความพร้อมสูงอยู่แล้ว ส่วนบทบาทการจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนและประชาชน เพื่อแนะแนวการศึกษาแก่เยาวชนในท้องถิ่น โรงเรียนมีการปฏิบัติในระดับสูงทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายที่จะเพิ่มอัตราการเรียนต่อในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีอัตราร้อยละ 50 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละปี และการที่โรงเรียนมัธยมศึกษาได้จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนและประชาชน เพื่อแนะแนวการศึกษาแก่เยาวชนในท้องถิ่นนั้น ส่วนหนึ่งก็เพื่อชี้ให้นักเรียนที่จะเรียนจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มาเข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมาก ๆ นั้นเอง

ตอนที่ 3

จากการศึกษาสำรวจจากผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง พบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้าน

ปัญหาด้านงบประมาณที่ใช้สนับสนุน และปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ สองปัญหาที่จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน ปัญหานี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของหลายท่าน เช่น วรณี ทองดี (2523 : ก-ข) สัจด์ มิตกิตติ (2525 : 61-68) และ ธิกพิน (Thigpin 1980 : 516) ที่วิจัยพบว่า ปัญหาในการพัฒนาชนบทที่สำคัญของโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจะมีนักเรียนน้อย และเกือบทั้งหมดจะตั้งอยู่ใน เขตชนบทที่ยากจน การเก็บเงินบำรุงการศึกษา จึงต้องเก็บในอัตราที่ต่ำ เพราะถ้าเก็บในอัตราที่สูงเท่าโรงเรียนในเมือง ก็จะทำให้เด็กเรียนมาเข้าเรียนได้น้อย และในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่

ทำการวิจัยนี้จะมีโรงเรียนอยู่จำนวนหนึ่งที่ได้ทำการยกเว้นไม่เก็บเงินบำรุงการศึกษาจากนักเรียนเป็นจำนวนร้อยละ 50 ของนักเรียนทั้งหมด แต่โรงเรียนเหล่านี้ก็จะได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา เป็นการชดเชยกับเงินบำรุงการศึกษาที่ไม่ได้เก็บจากนักเรียน แต่ก็ เป็นจำนวนเงินที่น้อยกว่าเงินบำรุงการศึกษาที่ขาดไป

ปัญหาบุคลากรของโรงเรียนมีงานประจำด้านอื่นมาก ไม่สามารถปฏิบัติงานการ พัฒนาชนบทได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สะอาด ฟองอินทร์ ที่วิจัยพบว่า ครู ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้บริการแก่ประชาชน (สะอาด ฟองอินทร์ 2527: 168) สำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา การสอนนักเรียนยังเป็นงานหลัก และในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ครูจะต้องทำการสอน 22 คาบต่อสัปดาห์ นั่นคือ ครูจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเตรียมการ สอน การดำเนินการสอน การตรวจแบบฝึกหัด ตลอดจนการวัดผลการประเมินผล กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวนี้ ครูอาจารย์จะต้องใช้เวลาเป็นจำนวนมาก

ปัญหาด้านบุคลากรของโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ และความรู้ในด้านการพัฒนาชนบท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีอายุน้อย และมีอายุราชการน้อย จึงเป็นเหตุให้มีประสิทธิภาพในด้านนี้น้อย

2. ปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่

โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบาย ในด้านการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะและ โรงเรียนไม่มีแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็กโดยทั่วไป จะมีปัญหาต่าง ๆ อย่างมากอยู่แล้ว จึงทำให้โรงเรียนต้อง กำหนดนโยบาย หรือแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ เสียก่อน การกำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะ จึงอาจต้องชลอไว้ก่อน

ปัญหาระเบียบปฏิบัติทางราชการ ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัวในการทำงาน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สัจจ มิตรกิตติ ที่วิจัยพบว่า การดำเนินงานบางประการขัดต่อระเบียบ เช่น

การเบิกจ่ายเงินบำรุงการศึกษา (สัจจ มิตกิตติ 2525 : 68) ในการปฏิบัติการพัฒนาชนบท จะต้องใช้ทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากร ที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการที่ต้องมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอน

ปัญหาท้องถิ่นชาตผู้นำหรือตัวแทนของประชาชนที่จะช่วยงานด้านพัฒนาชนบทของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้นำในท้องถิ่นจึงมิได้ปฏิบัติตามบทบาทเท่าที่ควร หรืออาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าวมีสภาพที่ยากจน ทุกคนจึงมุ่งที่จะคิดแต่เฉพาะเรื่องการประกอบอาชีพของตนเอง ไม่มีเวลา หรือไม่มีกำลังที่จะมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนที่จะช่วยงานพัฒนาชนบทของโรงเรียน

ปัญหาด้านความแตกต่างในความสามารถของการอ่าน การเขียนของชาวชนบท เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งใน เขตชนบทที่ห่างไกล และเป็นปัญหาที่ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายประสบอยู่สำหรับประเทศไทย ได้มองเห็นความจำเป็นที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว โดยขณะนี้ รัฐบาลได้มอบหมายให้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน พยายามลดอัตราผู้ไม่รู้หนังสือให้มากที่สุดที่จะทำได้ แสดงว่าปัญหานี้ เป็นปัญหาสำคัญที่จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญ เพราะการไม่รู้หนังสือ หรือการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ จะทำให้ประชาชนขาดการแสวงหาความรู้ และขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้ ไพรต์น์ เดชะรินทร์ ได้กล่าวว่า การที่ประชาชนขาดการแสวงหาความรู้ ก็จะทำให้ประชาชนมีความคิดไม่ทันต่อเหตุการณ์ และไม่มีความรู้ในเชิงเศรษฐกิจ จึงถูกเอาเปรียบจากนายทุนได้ง่าย (ไพรต์น์ เดชะรินทร์ 2524 : 209) แต่เหตุที่ปัญหานี้ได้ลดระดับลงมาอยู่ในระดับปานกลาง จึงอาจเป็นเพราะว่า ทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ประสบความสำเร็จในการลดอัตราของผู้ไม่รู้หนังสือลงได้

ปัญหาอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับน้อย ที่มีค่าเฉลี่ยที่ เช่น ปัญหาที่เกี่ยวกับการคมนาคม ปัญหาการร่วมมือของโรงเรียน และหน่วยงานอื่น ปัญหาการร่วม

มือและการให้การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาชนบทของโรงเรียน และปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ความเข้าใจ และความร่วมมือของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในด้านเกี่ยวกับสถานที่ตั้งตัวอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความพร้อมอยู่แล้วที่จะสนับสนุนในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชนบท ส่วนในด้านบุคลากร และประชาชน ก็มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมืออยู่แล้ว จะยังขาดอยู่แต่ ปัจจัยหรือ องค์ประกอบอื่น ๆ เท่านั้น

3. ปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด หรือ ไม่มีปัญหา ได้แก่ ปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีครู อาจารย์ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเดียวกับโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ถึงร้อยละ 64.79 จึงทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดคือ ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจที่รัดตัว ทำให้ประชาชนต้องเอาใจใส่ในการประกอบอาชีพอย่างมากหรืออาจเป็นเพราะว่าประชาชนเห็นว่า สิ่งที่จะได้จากการศึกษาไม่ได้ช่วยให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้น หรือไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเขา ส่วนปัญหาที่น่าสนใจมากที่สุดปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาที่ข้าราชการและประชาชนไม่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ซึ่งถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยของ ชมนาด แสนบุงคือ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการ ม.พ.ช. และผู้ปกครองนักเรียน มีความคาดหวังต่อในบทบาทการพัฒนาชนบททุกด้าน ในเกณฑ์สูง (ชมนาด แสนบุงคือ 2527 : 87) แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีการปฏิบัติในบทบาทการพัฒนาชนบท ยังอยู่ในระดับน้อย ฉะนั้น โรงเรียนจึงควรดำเนินการปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการพัฒนาชนบทให้ดีและมากขึ้นกว่าเดิม โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆของโรงเรียนที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อเป็นการสนองความต้องการของชุมชน และนโยบายของ กรมสามัญศึกษา ที่มุ่งหวังให้โรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาชนบทอย่างเต็มที่

2. การปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการพัฒนาชนบท โรงเรียนควรมีแผนงานและโครงการที่แน่นอน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณและด้านบุคลากร โดยสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน ชนบท แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาร่วมกันกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการตัดสินใจกำหนดแผนและโครงการต่อไป นอกจากนี้โรงเรียนควรมีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้งานได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก คือ งบประมาณ และบุคลากร ผู้วิจัยคิดว่าทางโรงเรียนจะแก้ปัญหานี้โดยการของบประมาณ และบุคลากรเพิ่มขึ้น คงเป็นไปได้ แต่เนื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับพุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรกว้าง โรงเรียนจึงอาจจัดแผนการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาชนบทของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือต่าง ๆ สามารถใช้ได้ทั้งการดำเนินการเรียนการสอน และพัฒนาชนบทส่วนปัญหาด้านบุคลากรก็เช่นกัน โรงเรียนจะต้องทำการพัฒนาบุคลากรอย่างมีแผนและถ้าแผนการเรียน และแผนพัฒนาชนบท สอดคล้องกัน การพัฒนาบุคลากรเพียงครั้งเดียว ก็จะมี

สามารถนำมาใช้ในด้านการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาชนบทพร้อม ๆ กันไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการศึกษาวิจัยถึงบทบาทในการพัฒนาชนบท ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในเขตอื่น ๆ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานการพัฒนาชนบทของโรงเรียนและปัญหาที่เกิดขึ้น
2. การได้ศึกษา และหารูปแบบ ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
3. ควรมีการศึกษาและหารูปแบบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย